

Người Phi Công Liều Mạng

Nếu chỉ nhìn thoáng ông ta trong đám đông tối hôm đó, có thể người ta sẽ không bận tâm ngó lại lần thứ hai.

Đó là một ông già gầy yếu ngồi xe lăn, đội mũ len đen, cổ đeo cà vạt đỏ sậm, cái áo khoác bằng vải thô màu xám phủ bên ngoài một thân hình nặng chừng 140 lbs. Nguyễn văn Ba không nói được và cử động khó khăn, một ông già nhỏ thó trong căn phòng chật cứng những cựu binh Mỹ đang đứng nhắc chuyện cũ với nhau - những mẩu chuyện thời chiến. Nhưng nếu kéo ngược thời gian lùi lại 40 năm, thêm khẩu súng lục nằm trong bao đeo trễ bên vai, chừng 10 lbs vào các bắp thịt sưng đù, đặt ông ta vào ghế lái chiếc trực thăng gắn đại liên M-60, ta sẽ thấy được một con người khác.

Quá sức liều mạng

Ngày 29-4-1975, ông Nguyễn - giống như trong mẩu truyện được xé ra từ kịch bản quay một cuốn phim loại "Mission impossible" - đã cùng với vợ và ba đứa con tìm cách đào thoát trong khi quân Bắc Việt đang tiến qua những cửa ngõ vào Sài Gòn. Sau 20 phút bay căng thẳng, chiếc trực thăng của Nguyễn lượn vòng trên biển Nam hải trong tình trạng một sống một chết, và những thủy thủ Hoa Kỳ trên chiếc tàu gần đó chỉ còn biết đứng ngó sửng. "*Không thể nào hiểu được anh ta đã làm cách nào. Đúng là một phù thủy Ấn Độ*", lời của Hugh Doyle, sĩ quan trưởng cơ khí trên một tàu hải quân gần chỗ chiếc trực thăng của ông Nguyễn đang quần trên trời.

"Tôi biết thế nào cha tôi cũng tới"

Trong ngày 29-4-1975 đó, Nguyễn không phải là một anh hùng mà đang ở trong tình thế cực kỳ tuyệt vọng. Ông là một trong hàng ngàn người lính miền Nam đang cố tìm cách thoát ra khỏi nước trong khi đại quân Bắc Việt đang ào ạt tiến tới Sài Gòn. Sự can thiệp quân sự của Hoa Kỳ đã chính thức chấm dứt từ 2 năm trước với hiệp định hòa bình ký tại Paris, nhưng vào thời điểm đó vẫn còn các nhân viên ngoại giao và dân sự Mỹ cần được di tản, đằng sau đó là đám thường dân Việt Nam cố bám theo để tìm đường thoát. Nhiều người trong số đó là quân nhân giống như Nguyễn - một thiếu tá Không quân VNCH - nếu kẹt lại, có thể họ sẽ lãnh án nặng và cả gia đình sẽ tan tác trong những trại tập trung chết người. Nhưng Nguyễn đã có sẵn một kế hoạch. Ông cho vợ con về ở nhờ họ hàng bên vợ trong một khu dân cư Sài Gòn, và dặn vợ ông - bà Nho - chuẩn bị mọi thứ, ông sẽ lái chiếc Chinook CH-47 đến bốc đi - đó là một loại trực thăng cỡ lớn của Không quân VNCH mà tiếng động cơ không nhằm lẫn của nó có thể nhận ra được từ mấy cây số.

"*Khi nghe được tiếng Chinook, phải sẵn sàng*", Nguyễn dặn vợ như thế. Miki, đứa con trai lớn, nằm dưới gầm giường để tránh đạn từ đêm trước. Suốt đêm nó nghe súng nổ ran khắp nơi lẫn tiếng rít hỏa tiễn. Quân cộng sản đã quá gần. Nhưng nó vẫn bình tĩnh và tin chắc cha nó thế nào cũng tới! Miki nghe được tiếng động cơ Chinook vào lúc sáng sớm. Nó chụp vội túi quần áo, luôn cả bình sữa cho đứa em gái 10 tháng - Mina - cùng với cả gia đình lao nhanh ra chiếc Chinook, trên đó đã có sẵn vài người bạn của cha nó.

Lên được chiếc máy bay, nó nghe ông Nguyễn nói thấy có nhiều trực thăng Mỹ bay ra khơi, chắc chắn họ sẽ đáp xuống ở đâu đó. "*Coi thử ra sao*", Nguyễn nói như thế trong khi đưa chiếc trực thăng hướng ra biển, vừa lúc đèn đỏ nhấp nháy báo bình xăng sắp cạn. Ra tới biển, Nguyễn bật qua tần số cấp cứu và nghe được âm thanh trao đổi giữa các tàu Mỹ. Có người ngó xuống thấy một chiếc tàu đang ở ngay dưới bụng trực thăng. Đó là chiếc USS Kirk với một sân đáp nhỏ. Nguyễn cho trực thăng sà xuống.

Chỉ huy chiếc USS Kirk là Đại úy Paul Jacobs - thuộc cấp vẫn gọi ông ta là "Big Jake". Dân New England, cao 6.3 ft, bệch trực và thẳng tính, ông ta được lệnh bắn hạ bất cứ phi cơ nào không xác định được danh tính và nhằm mối đe dọa đến cuộc di tản đang diễn ra ở ạt từ Sài Gòn. Lẽ ra Jacobs đã cho bắn rơi chiếc trực thăng của Nguyễn nhưng ông đã không làm như vậy. Ông ta độ chừng Nguyễn là một người lính miền Nam đang tìm đường thoát. Bầu trời ngày hôm đó đầy đặc những phi công Việt Nam đưa gia đình và đồng đội bay ra biển trên những chiếc trực thăng cuối cùng còn sót lại.

"*Chỉ khi nào nó bắn xuống, không thì mình sẽ không khai hỏa trước*", Jacobs ra lệnh.

Nguyễn liên lạc với chiếc Kirk. Tiếng Anh của anh ta chỉ tạm đủ, trên tàu cũng có một thủy thủ bập bẹ được chút ít tiếng Việt.

Sau này trong quyển *The lucky few*, tác giả Jan Herman đã tả lại nỗi thất vọng của Nguyễn. Ông ta bảo với những người dưới tàu rằng chiếc Chinook có chở theo đàn bà và con nít. Và máy bay ông ta sắp cạn xăng. "*Hoặc là tôi hạ cánh trên tàu hoặc sẽ rớt xuống biển*", Nguyễn nói. "*Hãy cứu chúng tôi!*" Nhưng đám thủy thủ trên chiếc USS Kirk giờ tay làm hiệu xua Nguyễn bay đi chỗ khác. Sân đáp quá nhỏ mà chiếc Chinook lại quá cồng kềnh. Nếu xuống thấp, cánh quạt có thể va đụng gây nguy hiểm cho đám hành khách, luôn cả đám thủy thủ trên tàu.

Nguyễn bỗng nảy ra một ý và lập tức cho dưới tàu biết. Ông sẽ lái chiếc Chinook quần trên boong. Vợ con ông ta sẽ liều mạng nhảy đại xuống đám người giăng tay chờ bên dưới...

Kent Chipman là một trong số những người đứng chờ sẵn dưới đó. Dân Texas, có một hàng ria quặp, được đồng đội gọi bằng cái tên "Chippy". Anh ta chỉ nặng có 130 lbs và đang đánh lô tô trong bụng. Biết đủ sức hứng đám người nhảy ra từ chiếc trực thăng hay không đây. Trong lúc căng hai tay chờ đợi, một ý nghĩ cứ quần quanh trong đầu anh chàng: "*Chắc chết cả đám!*" Nguyễn lái chiếc Chinook tới phần đuôi của chiếc tàu, cố tránh không cho cánh quạt tới gần những chỗ quan trọng. Chỉ cần một luồng gió hay một sơ sẩy, chong chóng trực thăng sẽ chém trúng tàu, giết chết cả vợ con ông lẫn đám người dưới kia đang dang tay chờ đợi. Người co-pilot mở cửa, ra hiệu cho vợ Nguyễn, "*Nghe đây! Chị và mấy đứa nhỏ sẽ nhảy xuống trước!*" Miki nhảy ra. Kế đến là thằng em nó. Bà Nho bỗng đưa con gái nhỏ, nhào người thả nó xuống cho đám thủy thủ trước khi chính mình cũng nhảy xuống. Đám người chờ sẵn bên dưới hứng được hết.

Bây giờ trên chiếc Chinook chỉ còn lại một mình Nguyễn. Làm cách nào đáp khối sắt 12 tấn này xuống chiếc tàu? Ông ta chợt nghĩ ra cách khác - một cách chưa ai từng thử qua: Đâm xuống biển! Anh ta bay ra xa chiếc tàu cách một khoảng an toàn và giữ cho chiếc trực thăng đứng yên chừng 10 phút với giàn bánh đáp nhấp nhô trên mặt sóng. Chipman đứng chết lặng trên boong, ngó theo. "*Cái thằng điên! Nó đang cời bộ đồ bay*", Chipman nghĩ thầm, trong lúc mắt không rời chiếc trực thăng.

Nguyễn cởi bỏ cái áo bay và tháo dây súng trong khi vẫn giữ cần lái cho chiếc trực thăng đứng yên. Một phi công trông thấy cảnh đó sau này đã nói rằng, không thể hiểu sao Nguyễn có thể trút bỏ bộ đồ bay trong khi vẫn kèm cho chiếc trực thăng đứng yên một chỗ. Xong xuôi Nguyễn nhấc cánh quạt bay về phía bên

phải, xa khỏi chiếc tàu. Khi chiếc trực thăng vừa chạm mặt nước, ông ta nhảy ùm xuống biển. Âm thanh cú chạm nghe giống như cả một toa xe lửa bị lật. Mảnh vụn từ cánh quạt chiếc trực thăng bay ve véo qua chiếc USS Kirk. Chiếc trực thăng nằm lật ngửa trên mặt biển, mấy bánh xe chổng lên trời. Một khoảng im lặng nghẹt thở khi cả bọn ngó xuống một vùng màu đỏ loang rộng ra chỗ Nguyễn nhảy xuống. Không ai thấy ông ta đâu.

Đột nhiên một cái đầu nhô lên khỏi mặt biển. Nguyễn còn sống! Ông ta đã cố lặn thật sâu khi chiếc Chinook vừa chạm mặt nước. Còn khoảng màu đỏ loang trên

biển là dầu thủy điều của chiếc trực thăng. Đám người trên chiếc Kirk òa vỡ trong niềm vui lẫn thán phục. Ai nấy huyết sáo vang lừng.

"*Cừ quá!*" một người hét to.

"*Một cú tài tình*", người khác phụ họa theo.

Chiếc Kirk cho xuống máy vớt Nguyễn lên. Anh ta lên tới boong tàu chỉ mặc độc một quần đùi màu đỏ của vợ may và một sơ mi trắng in hình hoa hòe. Mấy miếng vàng nhét trong túi đã rớt đâu mất.

"*Anh ta đòi được gặp vợ con ngay*", Doyle cơ khí trưởng trên tàu sau này nhắc lại.

Chiếc USS Kirk sau đó đã vớt thêm nhiều đợt người tị nạn tả tơi đào thoát trên những tàu hải quân VNCH, tàu buôn và cả tàu đánh cá. Jacobs cùng thủy thủ đoàn đã vớt tổng cộng 30,000 người đào nạn từ Nam Việt Nam. Sau này Jacobs nhắc lại rằng các thủy thủ của ông ta khá lành nghề nhưng đồng thời cũng rất may mắn. Biển Nam hải vốn có tiếng không hiền hòa, những đợt sóng cao 20 ft và gió giật rất mạnh là chuyện thường ngày. Vậy mà hôm đó mặt biển lại lặng yên.

"*Thượng đế đã ngó xuống. Mấy ngày đó mặt biển phẳng lì như lưng con cá bơn*", ông ta nói.

Còn Chipman không bao giờ quên được thái độ trầm tĩnh của Nguyễn trong tình thế cấp bách và nhớ rõ mình đã vui mừng thế nào khi hứng được đứa con gái nhỏ cùng người vợ của viên phi công.

"*Một kết thúc tốt đẹp cho một cuộc chiến khốn nạn*", anh ta nói.

"Ông ta khá khiêm tốn"

Đó cũng là một kết cục pha trộn giữa vui mừng và cay đắng cho Nguyễn. Ông ta cứu được vợ con nhưng mất hết mọi thứ khác - tiền bạc, sự nghiệp, thân bằng quyến thuộc và luôn cả tổ quốc. Gia đình ông về sống ở Seattle, sau đó ông tìm được việc làm trong hãng Boeing. Ông ta đi tiếp cuộc đời mới, vẫn bằng sự bền bỉ tháo vát mà ông đã có lúc vội vã bay ra biển để tìm đường sống. Một gia đình trong hội nhà thờ Lutheran bảo trợ cho gia đình ông. Ông chăm chỉ học thêm tiếng Anh. Ban đầu làm công việc lau dọn ban đêm và học thêm điện tử vào ban ngày. Sau khi được nhận vào làm cho hãng Boeing, ông thức dậy lúc 4 giờ sáng và rời nhà nửa tiếng sau đó.

Sáu tháng sau khi tới Mỹ, gia đình Nguyễn không cần tới sự trợ giúp của chính phủ nữa, ông bảo rằng xứ này là mảnh đất của rất nhiều cơ hội. Ông không muốn nhận, nhưng luôn luôn muốn cho. Ông bảo với vợ con, trong vòng 5 năm tới chúng ta sẽ phải là công dân Mỹ để được đóng thuế và đi bầu. Đối với con cái, ông muốn chúng phải học thật giỏi, rằng đại học là ngưỡng cửa không gì thay thế được và ông sẽ giúp trả học phí nếu chúng học khá. Nhiều lúc, có thể nói, ông huấn luyện con cái giống như chúng là nhân viên phi hành của mình trên chiếc Chinook ngày nào. Mỗi sáng chúa nhật ông đánh thức các con, giao cho một bảng liệt kê các công việc phải làm. Nếu xong bài làm ở trường, chúng sẽ được cho thêm một số đề toán để... suy nghĩ tiếp!

"*Nếu tụi cháu làm lộn một con số, ba cháu sẽ xóa cả bài và bắt làm lại từ đầu*", Mina - đứa bé gái năm xưa được thả xuống từ chiếc trực thăng Chinook - nói như thế. Ông đặc biệt chăm lo cho đứa con gái út giống như cái ngày ông đem cô theo trong chuyến bay vượt thoát. Khi Mina bắt đầu hẹn hò với một anh nhạc sĩ - người sau này sẽ trở thành chồng cô - ông đã lựa dịp để ngồi nói chuyện tay đôi với anh chàng.

"*Cháu chưa bằng được con gái bác*", ông nói với anh ta. "*Sao cháu không có bằng tiến sĩ? Con nhỏ nó có rồi*

đấy!"

Nhưng Nguyễn không phải là một người cứng nhắc. Ông thích vui đùa. Mấy đứa con ông thường bảo ông thích tận hưởng đời sống đến nơi đến chốn vì biết rằng đời ông đã được ban ơn lần thứ hai. Ông thích đi câu, chơi dương cầm và tụ tập bạn bè về nhà hát karaoke. Ông cũng nhảy đầm rất giỏi, giống như ngày xưa đã từng bay thật cừ. Ông thích nhất điệu rumba và cha cha cha. Mỗi khi các con ông phàn nàn điều gì, chúng sẽ nghe được cả một bài thuyết trình: "*Má tụi bây và ba khi tới đất Mỹ này trên người chỉ có độc cái quần lót... Nhìn lại mình bây giờ đi. Không giàu. Nhưng chúng ta không nghèo!*"

Chuyến vượt thoát tới đất Mỹ của cả gia đình đã trở thành một cái gì gần như huyền thoại. Nó không còn là câu chuyện trao đổi trên bàn ăn mà đã được cô đọng lại thành những giá trị được hết thảy mọi người nâng niu gìn giữ. "*Nó là câu chuyện về cái đảo Ellis của gia đình chúng tôi*", Miki nói.

Sau khi ông thôi việc ở Boeing và về hưu năm 2000, Miki biết sẽ tặng cha mình món gì. Đó là một hộp kính thật đẹp bên trong có cái quần đùi màu đỏ mà ông đã mặc trong chuyến bay vượt thoát của gia đình. Nguyễn nhận món quà đó với một thái độ nhẹ nhàng. Ông nhận nó mà không nói lời nào.

Có lần ông đã viết về chuyến hành trình gian nan của gia đình ông trên một tờ báo Việt ngữ nhưng bằng lời kể của ngôi thứ ba. Ông không nhận mình chính là người phi công đó. "*Ba tôi không thích khoe khoang*", Miki nói. "*Nhưng ông biết chắc ông đã làm một chuyện quá sức liều mạng*"

Tháo mặt nạ để nhìn người anh hùng

Nhiều người khác cũng nghĩ thế, và họ quyết định tháo gỡ lớp vỏ bọc để thấy rõ mặt người anh hùng khiêm tốn này. Suốt trong nhiều năm, viên chỉ huy tàu USS Kirk đã nhiều lần dò hỏi tung tích cái anh chàng pilot Việt Nam đã lái chiếc Chinook đâm xuống biển. Câu hỏi lúc ban đầu dần trở nên một công cuộc tìm kiếm khá dai dẳng. Năm 2009, Jacobs xuất hiện trong một chương trình TV Việt ngữ, hỏi xem có ai biết gì về người phi công này. Công việc dò tìm vẫn tiến hành với ít nhiều hy vọng vì cộng đồng Việt Nam trên đất Mỹ cũng chẳng to lớn gì. Một ngày nọ, Miki nhận được một e-mail trong đó có lời rao của Jacobs. Anh trả lời: "*Nếu ông đang tìm người phi công lái chiếc Chinook ấy, thì có thể đó là cha tôi*" Sau đó là những cú điện thoại gọi về tới tấp...

Jacobs và những thuộc cấp cũ của ông trên chiếc USS Kirk tổ chức một buổi họp mặt đoàn tụ vào ngày 10-7-2010 tại Springfield, Virginia, và họ đã gửi thư mời ông Nguyễn. Ông không còn là người phi công trực thăng ngày nào trong tháng 4 năm 1975. Ông đã mất đứa con trai giữa - Mika - chết vì xuất huyết não năm 2003. Phần ông thì mắc bệnh Alzheimer sau khi về hưu. Bây giờ ông ngồi trên xe lăn. Không nói chuyện được, chỉ ứ ớ qua cổ họng.

Tới dự buổi họp mặt với thủy thủ đoàn chiếc tàu USS Kirk, lần này bà vợ đẩy xe cho ông. Chiếc xe lăn được đẩy vô phòng tiếp tân, có con trai và con gái cùng đi với cha mẹ. Người đầu tiên mà bà thấy trong hành lang là "Chippy" Chipman, anh chàng thủy thủ đã hứng được bà và cô bé gái con bà khi cả hai nhảy ra khỏi chiếc trực thăng mấy chục năm về trước. Nguyễn cũng nhận ra Chipman. Mắt ông ứa những giọt lệ. "*Ông ấy nói với tôi và tôi cũng nói ông ấy trên trên. Ông ấy nhận ra tôi, và tôi cũng thế*", Chipman kể lại. Chipman tới bên Nguyễn đưa tay chào. Tự giới thiệu mình và nhắc lại chuyện xưa. Anh nói qua Miki, giờ đã là một gã trung niên. "*Tôi là người đã chụp được cậu lúc cậu nhảy xuống tàu*", anh nói bằng giọng Texas đặc sệt, trong lúc Miki không thốt được lời nào vì quá xúc động. Đoạn anh nói qua Mina. Trông cô tươi tắn như một bông hoa. Anh bảo với cô rằng lúc đó anh đã nhủ mình phải cố chụp cho được lúc cô rớt khỏi chiếc trực thăng cho dù phải đánh đổi bằng chính sinh mạng mình đi nữa... "*Tôi hãnh diện lắm*", Chipman kể lại tâm trạng mình lúc gặp Mina. "*Tôi không có con, nhưng có một cái gì giống như bắt ngờ mình gặp lại đứa con gái thất lạc đã lâu, nay gặp lại lúc nó khôn lớn. Cô ấy đã trưởng thành một cách hết sức tốt đẹp*"

Buổi họp mặt biến thành buổi tuyên dương ông Nguyễn. Người ta chiếu lại khúc phim màu ghi lại những pha gian nan của chiếc Chinook. Nhiều thủy thủ trên tàu ngày hôm đó đã chụp ảnh và quay được cảnh tượng xảy ra trên mặt biển. Mina nhìn vào tấm hình lúc cô đang dán khuôn mặt bé thơ của mình lên lớp kính chiếc Chinook khi nó bay vòng trên chiếc tàu. Cô cũng thấy được tấm hình lúc cô rút xuống đôi tay của Chipman. *"Tôi lạnh cả sống lưng"*, cô nói. Cô cũng được xem lại khúc phim cha cô nhào ra khỏi trực thăng lúc đêm xuống biển.

"Giống như Tom Cruise", cô bảo. *"Nghĩ rằng người đó là cha tôi. Nghĩ rằng đó là cảnh gia đình tôi đang nhảy khỏi máy bay từng người một. Những ý nghĩ đó làm tôi choáng cả người"*

Còn Miki có ý nghĩ riêng của anh. Trong nhiều năm, anh vẫn thán phục cha mình ở cái tính khiêm tốn của ông. Anh có thể hiểu được thái độ đó. Nhiều người tị nạn Việt Nam chỉ muốn quên đi những đau đớn trong quá khứ. Họ đã mất đi bao nhiêu thứ, thân phận, địa vị, gia đình, tiền của... Họ chỉ muốn nhắm vào tương lai. Kết quả là những người này có nguy cơ đánh mất quá khứ. Lũ con rồi đây khôn lớn sẽ không biết gì về chuyện vượt thoát tìm tự do của cha mẹ. Và mọi chuyện sẽ nhạt nhòa dần khi thế hệ của những bậc cha mẹ lần lượt mất hút.

"Chỉ có một điều khác nhau giữa gia đình chúng tôi và những gia đình khác, đó là những tấm hình và những khúc phim này", Miki nói. *"Mỗi người tị nạn Việt Nam tới xứ sở này đều có hàng vạn những câu chuyện đáng được kể ra, và chắc chắn có những câu chuyện còn gian nan hơn nhiều"*

Miki nói Jacobs khi ông này tới trước đám quan khách trong phòng tiếp tân.

"Chúng tôi dành phần sau chót cho điều đáng kể nhất", ông ta vừa nói vừa nhìn ông Nguyễn.

Jacobs đọc một đoạn tuyên dương Nguyễn về hành động gan dạ của người sĩ quan phi hành.

"Với tài ba của một phi công, thái độ trầm tĩnh trong lúc nguy cấp, hành động của ông Nguyễn đã mang về một hình ảnh tốt đẹp cho đất nước ông và đã nói lên được một truyền thống cao đẹp nhất của Hải quân Hoa Kỳ"

Nguyễn không nói được lời nào khi ngời yên ngó lên từ chiếc xe lăn. Một sĩ quan Hải quân cúi xuống gắn huy chương Không quân biểu dương lòng can đảm lên ve áo của ông. Trong chiếc xe lăn Nguyễn vận vẹo cử động thân mình. Miki, đứng sau ông, không hiểu cha mình muốn gì. Ông cựa quậy hai chân, rồi thẳng người lên trong cái áo khoác màu xám tro. Ông nhìn thẳng vào Jacobs. Và, ông chào bằng cách run rẩy đưa bàn tay mặt của mình lên trán...

Nguyễn qua đời vì bệnh Alzheimer 3 năm sau ở cái tuổi 73, ông đã vĩnh viễn ngủ luôn một giấc dài vào một đêm mùa hè. Nhưng trong cái buổi họp mặt đáng ghi nhớ đó, lúc thời gian quay ngược trở về một ngày khó quên của tháng 4, 1975, Miki đã thấy cha mình phác một cử chỉ dường như để nhắc với anh rằng, "Dù thân thể ông không thể cử động được nữa, nhưng ông - người cha mà anh đã tin chắc thế nào cũng tới để đưa anh và cả gia đình ra đi - ông vẫn mãi còn đó..."